

alkotnak, mint hajdan a MODERN KÖLTŐK számos helyén.

Bevezetőjében Lackfi alapvető dolgokról, a belga irodalom kialakulásáról tájékoztat. Aki a belga költészetéről ír – nemcsak nálunk, Angliában vagy Franciaországban, hanem még Belgiumban is –, kénytelen elemi ismereteket ismételni: az önálló belga királyság 1830-ban jött létre, Belgium az angol kultúrát közvetíti a kontinensnek, a németet Franciaországnak. A szimbolisták többsége a jezsuitáknál nevelkedett, a német romantika ösztönözte őket, felfedezték a flamand népköltészetet, és nagy szociális érzékenységről tettek tanúságot.

Lackfi kitűnően jellemez. *„Rodenbach monoton, unalmas költő. Költészete enteriőrköltészet, még kis városi utcái is összeugranak a ködben, szobává, díszletté válnak. Unalma ugyanakkor átható, szakrális unalom, a változatlan tér-jelenlét és idő-jelenlét unalma. Nem rémálom, hanem lassan telő szöveg, borzongás. Művei egyetlen ágas-bogas, élőhalott metaforává avatják a világot, melyben minden jelenség rejtett kapcsolatban áll egymással.”*

Gilkinre nemcsak Kosztolányi, Márai is felfigyelt. Műveinek ma sincs modern kiadásuk, inkább csak antológiákból ismerhetők meg versei. Lackfi kéziratos hagyatékából is merített. Gilkin kívülállását, bár egy fontos folyóirat szerkesztője volt, magyar fordítója jól érzékelteti. Vallon a flamandok között, francia és nem belga irodalmat akart. Szociális érzékenysége ellenére a társadalmi elkötelezettségű költők (elsősorban Verhaeren) ellenfele. Lackfi megértéssel idézi sorait, és több affinitással van iránta, mint csekély számú belga értelmezője: *„A Kelet felől áramló hideg szelektől való irtózata és a korban nagy hatású proudhoni gondolatok művészetellenessége is elítélőlték a szocialista tendenciáktól. Egy vita-iratában idézi a nagy utópistának a mi fülünkben is kissé baljósan csengő szavait: »Tetszett Istennek, hogy Luther kivégeztette a Raffaellokat, Michelangelókat és társaikat, az összes palota- és templomicomázót!« Ugyanakkor, amint azt látni fogjuk, kora társadalmának aggasztó tünetei korántsem hagyták hidegen.”*

A LÉLEK TÁJKÉPEI egyik érdeme, hogy miközben a költők sajátos, összetéveszthetet-

len vonásait kívánja megrajzolni, vitáikat, ellentmondásaikat, kölcsönhatásaikat, azaz együttélésüket is érzékelteti. Gilkin vitapartnere, Verhaeren a belga munkaspárt büszkesége, kulturális szekciójának vezetője volt. Van Lerberghe és Maeterlinck, a hajdani iskolatársak kölcsönösen meghatározták egymást.

Ez a könyv jó, helyenként kitűnő fordításokban és meggyőző magyarázatokkal mutat be (vagy mutat be újra) belga szimbolista költőket a magyar olvasónak, azaz gazdagítja világirodalmi kultúránkat. De van ennek a könyvnek nemzetközi jelentősége is. Lackfi, aki Adyra és Kosztolányira is hivatkozhat, elfogultan ugyan, de részrehajlás nélkül elemezheti ezeket a költőket. Ismeri ugyan a belga irodalmi párt- és nemzedékharcolat, de független tőlük; ő egy csaknem százéves magyar irodalmi hagyomány követőjeként tekinthet Belgiumra, és ezért lehet könyvének visszhangja nemcsak Budapesten, hanem Brüsszelben is.

Ferenczi László

A HOLMI POSTÁJÁBÓL

Tisztelt Szerkesztőség!

Don Quijotéről és Troilusról szóló írásom (*Holmi*, 1998. április) mottóját és címét Cseh Tamás egyik kitűnő dalából kölcsönöztem (LOVAGKOR VÉGE). Mivel teljes terjedelmében idéztem a dalszöveget, több sorára pedig különféle asszociációkat is szőttem, nem kis bárdolatlanság volt elmulasztanom, hogy utána nézsek a szöveg pontos eredetének. A dal szövegét ugyanis valóban Bereményi Géza írta, mint megjelöltem, de Cseh Tamás dallamán kívül Bálint István azonos című verse is inspirálta. Írásom címének, mottójának s alapvető metaforájának ősalapja tehát Bálint István LOVAGKOR VÉGE című verse, amely 1972-ben a költő ARTHUR ÉS FRANZ című kötetében jelent meg. Mindhárom érintettől s az olvasóktól is elnézést kérek.

Kollai Gábor